

Maatregelen ter verdere bevordering thuiswerken

Aanleiding

- Hoe minder goed mensen zich aan de coronamaatregelen houden, hoe stevigere maatregelen er op termijn nodig zijn. Zo is de lockdown onlangs verlengd, blijven scholen gesloten en is een avondklok bespreekbaar. De meer wenselijke route is echter het verhogen van de compliance.
- Tegelijkertijd zien we het afgelopen jaar het draagvlak voor de maatregelen dalen.¹ Zo ook bij thuiswerken, waar de compliance² – afgelezen uit verkeersbewegingen – in de eerste lockdown groter lijkt dan in de tweede.
- Om thuiswerken verder te bevorderen dragen wij in dit memo een aantal maatregelen aan. Dit memo is nadrukkelijk niet bedoeld om werkgevers of werknemers te bestraffen. Het overgrote merendeel houdt zich immers goed aan de maatregelen.

Kern

Er zijn twee no-regret maatregelen, die direct opgestart zouden kunnen worden, en derde kansrijke maatregel met enige implementatietijd:

1. **Afwegingskader thuiswerken:** Een dergelijk kader bestaat momenteel niet, waardoor bedrijven en werknemers zichzelf het voordeel van de twijfel kunnen gunnen bij de vraag of thuiswerken voor hen van toepassing is. Door beter te operationaliseren nemen we onduidelijkheid weg. Deze maatregel is daarnaast een randvoorwaarde voor veel van de andere maatregelen.
2. **Campagne i.s.m. werkgeversorganisaties, brancheverenigingen, of veiligheidsregio's:** Een al dan niet gezamenlijke campagne van overheid en werkgevers/brancheverenigingen (evt. incl. "*naming and praising/shaming*") kan het belang van thuiswerken nog verder benadrukken. Dit gebeurt enigszins, we verwachten dat er nog verdere mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld door direct contact met werkgevers.
3. **Top-down sluiten kantoren via TWM (tijdelijke wet maatregelen COVID):** Gerichte maatregel door focus op kantoren, waar thuiswerken minder vaak in een grijs gebied valt. Past echter niet bij huidige bevoegdheden van Arbeidsinspectie, en vereist voldoende uitvoeringscapaciteit.

Toelichting

- De maatregelen zijn verdeeld in drie categorieën: no regret (wat moeten we op korte termijn sowieso doen?), wortel (hoe kunnen we thuiswerken belonen?) en stok (hoe kunnen we niet-thuiswerken straffen?).
- De voorgestelde maatregelen zijn met name gericht op werkgevers, aangezien zij een bepalende rol hebben in de mogelijkheid tot niet-thuiswerken. Niet alle werkgevers hebben in deze economisch moeilijke tijd de ruimte om de investeringen te doen om structureel thuiswerken mogelijk te maken. Voor alle stokmaatregelen, zeker de hardere, is zorgvuldige overweging dan ook belangrijk.

¹ [Draagvlak | RIVM](#)

² [Verkeersdrukte door 2e lockdown afgenomen | ANWB](#); de vraag is wel in welke mate verkeer een indicator is van thuiswerken

Groslijst maatregelen

#	Maatregel	Belangrijkste voordelen	Belangrijkste nadelen	Verwachte tijd om uit te rollen (grote indicatie, aanscherping gewenst)	Bijzonderheden
No regret					
1	Duidelijk afwegingskader thuiswerken: checklist	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijkheid over de norm helpt voorkomen dat men zichzelf het voordeel van de twijfel geeft 	<ul style="list-style-type: none"> • Ongetwijfeld ontstaan/blijven er grijze gebieden 	Drie weken	<ul style="list-style-type: none"> • Als standalone normerend kader, of i.c.m. wetswijziging (bijv. boetes)
2	Campagne i.s.m. werkgevers: sociale norm stellen en verantwoordelijkheidsgevoel vergroten	<ul style="list-style-type: none"> • Positieve insteek • Politiek draagvlak naar verwachting groot • Spreekt brede doelgroep aan door diversiteit in voorbeelden 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijblijvend ontstaan/blijven er grijze gebieden • Niet compleet nieuw; er bestaan al initiatieven • Mogelijk vooral nuttig op regionale schaal 	Drie weken	<ul style="list-style-type: none"> • Evt. in combinatie met naming & shaming
Wortel					
3	Naming and praising: goede voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Positieve insteek • Relatief simpele uitvoering. • Diversiteit aan voorbeelden 	<ul style="list-style-type: none"> • Stimulans voor kleinere bedrijven onduidelijk 	Drie – zes weken, afhankelijk van snelheid stellen randvoorwaarden	<ul style="list-style-type: none"> • Afwegingskader als randvoorwaarde
4	Parameters steunmaatregel en voorwaardelijk maken aan thuiswerken: bonus bij thuiswerken	<ul style="list-style-type: none"> • Afhankelijk van inrichting toets via accountants-verklaring mogelijk? • Duidelijk gekoppeld aan bijv. lockdown en maatregelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Extra hobbel voor uitvoering, waarschijnlijk moeilijk uitvoerbaar • Fraudegevoelig 	Afhankelijk van snelheid wetgevings-traject, belofte kan al gedragseffect hebben voordat wet is doorgevoerd	<ul style="list-style-type: none"> • Afwegingskader als randvoorwaarde
Stok					
5	Boete voor ongeoorloofd niet-thuiswerken danwel het niet houden aan 1,5m op de werkplek - iemand (Arbeidsinspectie, gemeente) toetst	<ul style="list-style-type: none"> • Alleen degenen die echt niet anders kunnen werken nog op kantoor • Kan steekproefsgewijs worden getoetst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wetswijziging nodig • Zo inrichten dat potentiële interpretatie als 'schuld afkopen' ontmoedigd wordt • Afhankelijk van invulling wordt capaciteit toetser bottleneck of grote kostenpost 	Afhankelijk van snelheid wetgevings-traject, dreigement of aankondiging kan al gedragseffect hebben voordat wet is doorgevoerd	<ul style="list-style-type: none"> • Afwegingskader en toetsen als randvoorwaarde • Te koppelen aan #7 • Mogelijke workaroud voor wetswijziging: men belooft aanmeldformulier NOW/TVL niet ongeoorloofd thuis te werken

6	Werkgevers-verklaring: werkgevers geven medewerkers verklaring van niet thuiswerken	<ul style="list-style-type: none"> • Versterkte versie normenkader, lichter dan boetes • Werkgevers worden eigenaar van probleem • Versterkt thuiswerken als default-optie zonder directe inzet van boetes 	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaving/inspectie-capaciteit • Heeft bij eerste lockdown als idee op tafel gelegen, toen niet gedaan 	Drie – zes weken, afhankelijk van snelheid stellen randvoorwaarden. Langer als via wetgevings-traject	<ul style="list-style-type: none"> • Afwegingskader als randvoorwaarde • Kan gekoppeld worden aan boetes en/of naming en shaming
7	Parameters steunmaatregelen (NOW, TOZO, TVL) voorwaardelijk maken aan thuiswerken: boete bij ongeoorloofd niet-thuiswerken	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijk afschrikkende effect voor werkgevers die gebruik maken van steun • Afhankelijk van inrichting toets via accountants-verklaring mogelijk? • Draagt bij aan doelmatige besteding van middelen steunmiddelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Focus op werkgevers die gebruik maken van steun, en het dus al moeilijk hebben • Extra hobbel voor uitvoering, waarschijnlijk moeilijk uitvoerbaar • Vraagt aanpassing voorwaarden steun 	Afhankelijk van snelheid wetgevings-traject, dreigement of aankondiging kan al gedragseffect hebben voordat wet is doorgevoerd	<ul style="list-style-type: none"> • Negatieve versie van optie #4 • Afwegingskader als randvoorwaarde
8a	Naming and shaming light: Kabinet en werkgevers veroordelen in communicatie niet-thuiswerken te veroordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Werkgevers worden mede-eigenaar van het probleem 	<ul style="list-style-type: none"> • Onduidelijk of vertegenwoordigers hun eigen bedrijf/achterban durven <i>namen en shamen</i> • Zet onderwijs-sluiting neer als instrument voor thuiswerken 	Drie – zes weken, afhankelijk van snelheid stellen randvoorwaarden	<ul style="list-style-type: none"> • Negatieve variant campagne
8b	Naming en shaming: zwarte lijst	<ul style="list-style-type: none"> • Reputatieschade en dus afschrikkende effect voor bedrijven kan groot zijn 	<ul style="list-style-type: none"> • Politiek draagvlak onduidelijk • Vooral effect op grote bedrijven, minder op mkb 	Drie – zes weken, afhankelijk van snelheid stellen randvoorwaarden	<ul style="list-style-type: none"> • Afwegingskader en toetsen als randvoorwaarde
8c	Naming en shaming: Anoniem meldpunt voor ongeoorloofd thuiswerken en/of onvoldoende 1,5m	<ul style="list-style-type: none"> • Geeft optie aan medewerkers die wel willen thuiswerken maar van baas niet mogen 	<ul style="list-style-type: none"> • Mogelijk misbruik voor andere (arbeids-) conflicten • Handhaving/inspectie-capaciteit nodig om te toetsen 	Drie – zes weken, afhankelijk van snelheid stellen randvoorwaarden	<ul style="list-style-type: none"> • Afwegingskader als randvoorwaarde • Kan gekoppeld worden aan #8b en/of #5
9	Terugvorderen kosten noodopvang crèche indien ouders geen vitaal	Verhoogt drempel voor opvang voor niet-vitale beroepen, ouders blijven eerder thuis	<ul style="list-style-type: none"> • Moeilijk te controleren • Kan politiek gevoelig liggen • Alleen effectief 	Afhankelijk van snelheid toets op haalbaarheid, aankondiging kan al direct	Alternatief: noodopvang bewijs laten vragen van noodzaak tot thuiswerken?

	beroep hebben		bij schoolsluiting	gedragseffect hebben	
10	Top-down sluiten kantoren via TWM (tijdelijke wet maatregelen COVID)	<ul style="list-style-type: none"> • Gerichte maatregel • Kan nu al bij constatering coronauitbraak? 	<ul style="list-style-type: none"> • Afbakening en uitvoering wordt lastig • Past niet bij huidige bevoegdheden Arbeidsinspectie 	Afhankelijk van beschikbaarheid uitvoeringscapaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Afwegingskader als randvoorwaarde